

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Espoon kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Espoo näkee pohjoismaisen työnhaun mallin perusajatuksen työnhakija-asiakkaiden intensiivisemmästä ja yksilöllisemmästä palvelusta yleisesti ottaen erittäin kannatettavana. Lakiesitys sisältää kuitenkin erinäisiä riskejä eikä yksilöllisyys ja asiakaslähtöisyys toteudu lain kautta toivotulla tavalla.

Lain esitöissä todetaan lähtökohtaisesti, että työnhakijan palveluprosessia koskevat muutokset vähentävät kunnan mahdollisuutta kehittää työnhakijoiden palveluja haluamallaan tavalla. Palveluprosessin yksityiskohtainen määrittely valtion taholta ei ota huomioon asiakkaiden erilaisia palvelurapeita ja näin ollen yksilöllisyyttä ei pystytä toteuttamaan. Tämä osaltaan kaventaa huomattavasti kuntien mahdollisuutta toteuttaa kokeilulain mukaisesti omia palvelumalleja ja kehittää työllisyyspalveluita. Resurssit ovat pohjoismaisen mallin keskiössä, sillä mallin

toteuttaminen lakisesityksen mukaisesti edellyttäisi huomattavaa lisäystä paitsi henkilöstöresursseihin, mutta myös muihin resursseihin, kuten tilaresursseihin. Espoo edellyttää, että niin henkilöstö- kuin tilaresurssit tulee olla riittävät pohjoismaisen mallin toteuttamiseksi.

Palveluprosessin määrittely tuntuu siirtyvän lain myötä kunnilta Työ- ja elinkeinoministeriöön. Hallituksen esityksessä Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta todettiin, että työllisyyden edistämisen kuntapohjaisen järjestämisen vaikuttavuuden odotetaan syntyvän pitkälti niistä eduista, joita kunnilla on monitoimialaisina ja asiakkaansa hyvin tuntevina toimijoina. Nyt lausunnolla olevan lain myötä palveluprosessin määrittely siirtyisi kuitenkin kunnilta Työ- ja elinkeinoministeriöön. Espoo katsoo, että kunnilla on vahva asiantuntemus kuntalaisten arjesta ja asiakkaiden palvelutarpeesta, mutta tätä asiantuntemusta ei riittävästi ole hyödynnetty lain valmistelussa. Pohjoismaisessa mallissa asiakkaan palveluprosessia johdetaan vahvemmin ja yksityiskohtaisemmin lailla, jolloin asiakkaan yksilöllistä tilannetta on huomattavasti vaikeampi ottaa huomioon. Espoo katsoo, että asiakkaan näkökulmaa ja asiakkaiden yksilöllisempää palvelua olisi edesauttanut lakiluonnos, jossa palveluprosessia ei ole määritetty yhtä yksityiskohtaisesti. Palvelujen tarjoamisessa tulee lähteä asiakkaiden palvelutarpeista eikä laittaa kaikkia asiakkaita ns. samaan muottiin. Toisille asiakkaille riittää kevyempi palvelu, kun taas toiset tarvitsevat kasvokkain tapaamisia ja tiheää tapaamissykliä. Palvelutarpeiden joustava huomioonotto auttaa kohdentamaan resurssia sitä tarvitseville.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Espoo katsoo, ettei taloudellisten vaikutusten arviointia ole avattu kuntien pyynnöistä huolimatta. Arviot vaikuttavat summittaisilta. Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut kuntakokeilualueilla ja TE-palvelut 2024 -uudistuksessa tulee kattaa täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut). Resurssija mitoitettaessa ja jaettaessa on huomioitava myös asiakkaiden ja kokeilukuntien todelliset mahdollisuudet digitaalisten palvelujen käyttöön (esim. luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat jne.) Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi. Etenkin vaikutusten erottaminen esimerkiksi yleistalouden ja työmarkkinoiden muutoksista tai pysyvistä rakennemuutoksesta on melko mahdotonta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resurssija koskevat asiat)?

Pohjoismaisen työnhaun mallin ajatus intensiivisemmästä tuesta työnhakijalle on ehdottoman kannatettava. Malli edellyttää kuitenkin huomattavaa resurssilisäystä, joka nyt TEMin laskelmissa on vahvasti aliarvioitu. Luonnoksessa arvioidaan, että asiakaspalvelutehtävissä olisi pohjoismaisen työnhaun mallin tuoman resurssilisäyksen jälkeen n. 2870 henkilötyövuotta valtakunnallisesti verrattuna nykyiseen 2080 henkilötyövuoteen. Asiakkaita olisi tällöin 185 yhtä virkailijaa kohti,

nykyisen 254 sijaan. Tämä arvio on myös tehty vuoden 2019 asiakasmäärillä. Laskelmissa on oletuksena, että toukokuussa 2022 on palattu koronaa edeltäviin asiakaslukuihin. Espoo näkee pohjoismaisen työnhaun mallin aikaisen asiakasmäärän olevan vielä hyvin epävarma. Espoo pitää riskinä sitä, että laskelmien pohjaksi ministeriö on ottanut asiakasluvut, jotka ovat ennen koronaa ja pitkän talouskasvun kauden tulos.

Mikäli virkailijoilla on valtakunnallisesti keskimäärin 185 asiakasta, ei pohjoismaisen työnhaun mallin toteuttaminen ole tosiasiallisesti mahdollista. Espoon kuntakokeilussa, jossa on tällä hetkellä keskimäärin 194 asiakasta virkailijaa kohden kunnan mittavien omien lisäpanostusten vuoksi, on nykyisenkin lain vaatimusten ja laadukkaan asiakaspalvelutyön toteuttaminen tiukoilla resurssien vuoksi. Kaikki resurssilaskelmat tuntuvat lähtevän liikkeelle siitä, että nykyresurssit ovat nykytilanteeseen ja lain vaatimuksiin riittävät. Tämä on virheellinen oletus, joka asettaa koko pohjoismaisen työnhaun mallin resurssilaskelmat kyseenalaisiksi. Espoon kuntakokeilussa on kunnan omaa panostusta henkilöstöresursseihin, mutta tätä ei ole esimerkiksi TE-toimistoissa. Aliresursointi mallin vaatimien resurssien osalta vaikeuttaa oleellisesti pohjoismaisen mallin toteuttamisesta lain mukaisesti TE-toimistoissa ja kuntakokeiluun osallistuvissa kunnissa ja vaarantaa asiakkaiden oikeusturvan. Espoon kuntakokeilulla on nyt likipitään se resursointi minkä TEM laskee olevan valtakunnallinen keskiarvo pohjoismaisen työnhaun mallin aikana. Kyseisellä resurssoinnilla ei pystytä vastaamaan TE-toimistoissa tai kunnissa pohjoismaisen mallin edellyttämien haastattelumäärien kasvuun.

Resurssilaskelmissa ei ole otettu kantaa haastatteluiden kestoon tai muihinkaan työtä tosiasiallisesti lisääviin toimenpiteisiin. Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee päätöksiä, työllisyysuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta tapaamisten järjestämisen ohella. Lakiluonnoksessa todetaan, että nykyiset määräaikaishaastattelut ovat jääneet osittain nimellisiksi toimiksi. Sama uhkaa pohjoismaista työnhaun mallia, mikäli eri haastatteluihin ei varata riittävästi aikaa ja eivätkä ne ole kestoltaan riittävän pitkiä. Tämä edellyttäisi huomattavasti ehdotuksia enemmän resursseja. Pohjoismaisen työnhaun mallin haastattelulaskelmat keskittyvät haastatteluiden/keskusteluiden määrään, ei niiden ajalliseen kestoon tai laatuun.

Espoo toteaa myös, että resurssien jakoperusteissa ei ole huomioitu asiakassegmenttien eroja eri alueilla. Esimerkiksi Espoon kokeilun asiakkaista 52 % on vieraskielisiä. Vieraskielisten asiakkaiden haastattelut kestävät lähtökohtaisesti kauemmin kuin kantakielisten osalta ja heillä tiedetään olevan enemmän palveluntarvetta. Resurssien kohdentamisessa tulee huomioida vieraskielisten asiakkaiden edellyttämä suurempi henkilöstöresursointi.

Pohjoismaisen työnhaun mallin edellyttämät tilamuutokset ovat mittavat ja esityksessä aliarvioitu. Ministeriön haastattelumääriä koskevan arvion perusteella kasvokkain tapahtuvien haastattelujen määrä kasvaisi vähintään 1,4 miljoonalla haastattelulla nykytilanteeseen verrattuna. Mikäli laskennallisesti yhdessä asiakastilassa järjestetään seitsemän asiakashaastattelua päivässä, tarvitaan päivätasolla 800 asiakastilaa lisää valtakunnallisesti mallin toteuttamiseksi. Tämä tilanteessa, jossa jo vuosien ajan TE-toimistoissa on vähennetty henkilökohtaisten tapaamisten määrää, mikä näkyy

myös tilojen koossa ja tilasuunnittelussa. Tämä näkyy etenkin Uudellamaalla ja Uudenmaan TE-toimiston tilaratkaisuissa. Pohjoismaisen mallin muutokset edellyttävät uusia tiloja ja nykyisten tilojen uudelleen suunnittelua ja muutostarpeita. Toimitiloissa ei riitä, että työntekijöille on riittävä määrä työpisteitä vaan tilojen tulee olla erityisesti kasvokkain tapahtuvan asiakaspalvelun tarpeet huomioon ottavia, saavutettavia ja turvallisia. Espoon näkemyksen mukaan mallin vaikutuksia toimitilojen tarpeelle ei ole riittävällä tavalla huomioitu ja arvioitu.

Esityksessä todetaan tilojen muutostarpeiden osalta ” Nämä on tarkoitus toteuttaa nykyisten toimeenpanoon osoitettujen määrärahojen ja EU:n niin sanotun elpymisvälineen kautta allokoitavien määrärahojen puitteissa.”. On selvää, etteivät nykyiset määrärahat riitä tilamuutoksiin valtakunnallisesti. Tämä tarkoittaa, että yhä suurempaa joukkoa toimitiloja joudutaan suunnittelemaan uusiksi, joko samaan tai uuteen paikkaan. Toimeenpanossa on pidettävä huoli, että mikäli laissa edellytetään esityksen mukaisesti vahvaa paikan päällä tapahtuvien haastatteluiden toteuttamista, on tilaratkaisuihin esitettävien määrärahojen oltava vastaavasti riittävät.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyystoimia on viime aikoina leimannut julkisuudessa epäluottamus määrällisten tavoitteiden laskentaperusteisiin ja tavoitteiden toteutumiseen. Myös pohjoismaisen työnhaun mallin 9 500 työllisen tavoite jää hämäräksi, miten tarkalleen tavoite on laskettu, onko tavoite realistinen ja miten tavoitteen seuranta onnistuu. Etenkin tavoitteen seuranta on vaikeaa, ellei mahdotonta toteuttaa, kun muutos kohdistuu kokonaisvaltaisesti palveluprosessiin ja työllistyvien määrää on vaikea erottaa esim. laajempien työmarkkinaheilahteluiden vaikutuksesta. Espoon näkee tärkeänä, että lakiluonnoksissa avattaisiin nykyistä paremmin ja avoimemmin, miten työllisyystavoitteet on laskettu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Pohjoismaisen työnhaun mallin toinen oleellinen tavoite ”uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen” on idealtaan erittäin kannatettava. Esityksessä on kuitenkin tavoitteena lisätä yksilöllisyyttä lailla, joka pakottaa kaikki työttömät asiakkaat tiettyyn asiakasprosessiin ja malliin, riippumatta asiakkaan tilanteesta ja palvelutarpeesta. Samalla vähennetään viranomaisen asiakaskohtaisen harkinnan mahdollisuutta. Pohjoismainen työnhaun malli vie hyvin paljon mahdollisuuksia räätälöidä tapaamisfrekvenssiä ja haastattelun toteuttamistapaa asiakkaan tosiallisen tilanteen ja tarpeen mukaan ja on täten ristiriidassa yksilöllisyyden tavoitteen kanssa.

Luonnoksessa todetaan, ”Tässä hallituksen esityksessä ei kuitenkaan esitetä muutoksia palvelun ydinprosessin lisäksi tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään. Palveluiden lisääntyvän

kysynnän määrää ei myöskään ole mahdollista arvioida luotettavasti.”. Tiiviimpi kontaktointi ja haastattelufrekvenssi johtaa palveluihin ohjaamisen kasvuun. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata. Myös JTYPL:ssä mainittujen palveluiden muodon ja valikoiman palvelutarjoaman päivittäminen on Espoon näkemyksen mukaan tarpeellista, sillä asiakkaiden palvelutarpeen voi arvella muuttuvan palveluprosessin muutosten myötä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksen mukaan alkuhaastattelu tulisi tehdä paikan päällä toimipisteessä fyysisesti ja työnhakukeskustelut ensisijaisesti paikan päällä. Joustavat toimintatavat ja etäneuvotteluiden käyttö asiakkaan tilanteen ja virkailijan harkinnan mukaan tulee mahdollistaa. Tämä antaa paremmat mahdollisuudet toimia asiakastyössä ilman, että jouduttaisiin ottamaan käyttöön seuraamusjärjestelmää enemmässä määrin.

Kun yhteiskunnassa kaikki muut palvelut digitalisoituvat nopeata vauhtia, työllisyyspalvelujen toimintaa ohjataan lailla osittain päinvastaiseen toimintatapaan. On tärkeää pitää alkuhaastattelu lähtökohtaisesti fyysisenä tapaamisena, mutta muiden haastatteluiden osalta tulee antaa enemmän harkintamahdollisuutta virkailijalle haastattelun toteuttamisessa asiakkaan palvelutarpeen mukaan.

Alkuhaastattelut tulisi luonnoksen mukaan järjestää paikan päällä, pl. painavat syyt ja työnhakukeskustelut paikan päällä, pl. erityisen painavat syyt. Luonnoksessa ei olla riittävällä tavalla avattu mitä nämä ”painavat” ja ”erityisen painavat” syyt käytännössä ovat. Mikäli käytetään virkailijan harkintamahdollisuutta rajaavia termejä laissa ja sen esitöissä, tulee nämä olla riittävällä tasolla avattu. Termejä tulee selkeyttää ja varmistaa että asiakkaan tilanne, esimerkiksi terveydellinen tilanne, perheen hoitoon liittyvät asiat ja matkan pituuteen ja julkisten kulkuvälineiden käyttömahdollisuus pystytään ottamaan huomioon haastatteluiden toteutustavan osalta.

Alkuhaastatteluiden osalta lakiehdotuksessa asetetaan niille viiden arkipäivän aikaraja, joka alkaa työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Huomioon ei ole otettu sitä, että työnhakijaksi voi ilmoittautua myös paperilomakkeella. Kun asiakas ilmoittautuu työnhakijaksi toimistossa paperilomakkeella, voi asiakkaan siirrossa TE-toimistolta kuntakokeiluun kestää. Näissä tapauksissa viiden arkipäivän aikaraja alkuhaastattelulle on liian tiukka, pahimmissa tapauksissa viiden arkipäivän raja on voinut kulua jo ennen kuin kuntakokeilu saa asiakkaan tiedot TE-toimistolta. Tämä on oleellista Espoon kaltaisissa kuntakokeiluissa, Espossakin asiakkaista n. 52 % on vieraskielisiä - paperilomakeilmoittautumisissa juuri vieraskieliset erottuvat suurena käyttäjäryhmänä. Espoo

katsoo, että viiden arkipäivän aikaraja tulisi lähteä kulumaan siitä, kun oikea toimisto/kuntakokeilu saa ensimmäisen kerran tiedon asiakkaasta, ei asiakkaan työnhaun aloittamisen päivämäärästä.

Ehdotuksessa mainitaan mahdollisuus hankkia täydentävät haastattelut ostopalveluna. Idea on kannatettava, mutta käytännössä haastava toteuttaa lain puitteissa. Tiedonvaihto viranomaisen ja palveluntuottajan välillä pitää olla hyvin kattavaa, jotta nämä mahdollisesti ostopalveluna hankitut täydentävät haastattelut olisivat luonteva osa muuta haastattelukokonaisuutta. Nykylain puitteissa tämä ei onnistu tiedonvaihtorajoitusten vuoksi. Tämä tulee huomioida lainsäädännössä. Myös teknisiä järjestelmiä pitää kehittää niin, että palveluntuottajan kirjaamat havainnot haastattelusta tulisivat asiakastietojärjestelmään sujuvasti.

Työnhakukeskusteluiden järjestämisen poikkeuksissa mainitaan mm. palkkatuki ja kuntoutus, mutta ei starttirahaa ja kuntouttavaa työtoimintaa. Nämä tulee lisätä poikkeuksiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Palveluprosessien tarkka määrittely on johtanut siihen, että lakiin joudutaan kirjaamaan poikkeuksia mm. osa-aikaista työtä tekevien osalta. Nämä poikkeuksien tarkastelut vaikeuttavat ja hidastavat asiakastyötä. Espoo esittää yleisluontoisempaa palveluprosessia, jonka sisällä on virkailijan harkintaan perustuvaa liikkumavaraa. Osa-aikatyötä tekevissäkin on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia asiakkaita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Palveluprosessien tarkka määrittely on johtanut siihen, että lakiin joudutaan kirjaamaan poikkeuksia mm. osa-aikaista työtä tekevien osalta. Nämä poikkeuksien tarkastelut vaikeuttavat ja hidastavat asiakastyötä. Espoo esittää yleisluontoisempaa palveluprosessia, jonka sisällä on virkailijan harkintaan perustuvaa liikkumavaraa. Koulutuksessa olevissakin on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia asiakkaita

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutus on kannatettava esitys. Muistutuskäytännöllä pystyttäisiin vaikuttamaan asiakkaan toimintaan vahvemmin ennen työttömyysturvan seuraamuksia. Riskinä tosin on, että yhden toimintatavan lisääminen voi sekoittaa asiakkaan ymmärrystä siitä, mistä kulloinkin on kyse. Nykyäänkin työnhakija-asiakkaiden, etenkin vieraskielisten, voi olla haastavaa ymmärtää saamiensa dokumenttien sisältöä. On todennäköistä, että etenkin vieraskielisiä muistutuskäytäntö voi

hämmentää. Tämän vuoksi on tärkeää, että asiakastietojärjestelmään tulevat mahdolliset muistutusten dokumenttipohjat ovat selkokielisiä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden lähtökohtainen ajatus ilmeisesti on, etteivät työnhakija-asiakkaat hae aktiivisesti töitä. Espoon näkemys ja kokemus on, että kyseinen lähtökohta on virheellinen. On totta, että osa varmasti tarvitsee velvoittavia toimia aktivoituakseen, mutta suurin osa työnhakijoista hakee työpaikkoja aktiivisesti ja oma-aloitteisesti. Toimenpiteitä pitäisi voida kohdistaa niihin asiakkaisiin, joiden voidaan epäillä olevan passiivisempia työnhaussa tai tarvitsevat enemmän tukea ja struktuuria työnhaussa. Nyt pohjoismaisessa työnhaun mallissa asetetaan velvoitteita kaikille, myös heille, jotka jo nyt ovat aktiivisia työnhaussa. Sen sijaan nykyinen toimintatapa, jossa virkailija voi tarvittaessa lähettää asiakkaille velvoittavia työtarjouksia, olisi kehittämisen arvoinen.

Työnhakuvelvollisuuden voi esityksen mukaan täyttää mm. ”hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä”. Niin sanottu keikkatyö on nykyään hyvin yleistä, ja näissä työsuhteiden kesto ja työmäärä ovat epämääräisesti tiedossa. Tältä osin pitäisi selvittää voiko keikkatyötä, tai muuta vastaavaa mahdollisuutta hakemalla täyttää työnhakuvelvollisuutta. Etenkin lakiehdotuksen viimeinen tapa täyttää työnhakuvelvollisuus ” muilla vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.” pitäisi selvittää.

Espoo näkee, että työnhakuvelvollisuuden määrällisen alentamisen kriteerit ovat liian epämääräisiä. Esityksen mukaan määrällinen alentaminen voi tulla kyseen, jos asiakkaan ammatti, koulutus, osaaminen ja työkyky huomioon ottaen, ei realistisesti löydy neljää haettavaa työtehtävää. Kuitenkin esityksessä todetaan, että työnhakuvelvollisuuden määrällinen alentaminen olisi poikkeuksellista. Tätä tulee selkeyttää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

On hyvä, että osa-aikaista työtä tekevät ja osa-aikaisesti lomautetut, on huomioitu määrällisesti alemmalla työnhakuvelvollisuudella. Espoo kuitenkin katsoo, että näiden asiakasryhmien osalta pitäisi olla vain harkintaan perustuva työnhakuvelvollisuus. Osa-aikaista työtä tekevissä on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia asiakkaita ja kaikille saman työnhakuvelvollisuuden asettaminen ei ota huomioon nykyaikaisten työmarkkinoiden pirstalaisuuden ja eri tapoja tehdä työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Lausunnon mukaan yli kuukauden pituisissa koulutuksissa opiskeleville asetettaisiin lain mukaan velvoittavia työtarjouksia. Koulutuksen loppuun saattaminen on pidemmällä tähtäimellä usein parempi vaihtoehto työhakijalle ja yhteiskunnalle kuin työn vastaanottaminen ja koulutuksen keskeyttäminen. Työnhakijoille olisi hyvä antaa mahdollisuus keskittyä osaamisensa lisäämiseen, mikäli se on katsottu tarpeelliseksi. Omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskeleville tulisi olla mahdollista lähettää velvoittavia työtarjouksia virkailijan harkinnan mukaan, mutta ei lain mukaista pakkoa lähettää näitä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ministeriö on luonnoksessaan laskenut että n. 40 000 asiakkaalle ei asetettaisi työnhakuvelvollisuutta työkyvyn alentumisen vuoksi. Tähän lukuun on päädytty pitkälti URA-järjestelmään kirjatulla diagnooseilla. Espoo näkee tämän ongelmallisena, sillä kaikkien työnhakijoiden työkykyä alentavat diagnoosit eivät ole TE-toimiston/kuntakoikeilujen tiedossa eikä kaikilla työnhakijoilla ole diagnoosia, vaikka selvä työkykyä alentava haikka/vamma on olemassa. Tämän vuoksi Espoo pitää n.10 %:n osuutta asiakkaista alimitoitettuna määränä ja olettaa että, työnhakuvelvollisuutta jouduttaisiin olla asettamatta huomattavasti suuremmalle määrälle asiakkaita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa luvussa 5 mainitut palvelut on syytä päivittää pohjoismaisen työnhaun malliin sopiviksi. Mallin mukaisissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa käsiteltäisiin monia asioita, joita nyt käsitellään esimerkiksi työnhaku-, ura- ja työhönvalmennuksissa. Ostopalveluita ja niiden sisältöjen painopisteitä tulee lakitasollakin siirtää pois aiheista ja tarpeista, jotka tulee pohjoismaisen työnhaun mallissa käsitellyksi TE-toimistojen ja kuntien puolesta. Espoo katsoo, ettei tätä ole otettu huomioon. Tämä voi johtaa siihen, että ns. 51-momentin määrärahoilla hankittaisiin palvelua, jota tarjotaan TE-toimistojen ja kuntien toimesta osana pohjoismaista työnhaun mallia. ELY-keskusten hankintaresursseja pitäisi pystyä joustavammin käyttämään muihin palveluihin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksessä todetaan syitä pätevistä syyistä työstä kieltäytymiseen. Espoo katsoo, että niiden todentaminen on kuitenkin vaikeaa. Esimerkiksi palkan suuruus on harvemmin kirjallisesti tiedossa ennen itse työsopimuksen kirjoittamista. Mikäli työnhakija kieltäytyy työstä haastattelun jälkeen, on hänellä tuolloin harvoin kirjallista todistusta palkan määrästä tai muusta mahdollisesta pätevistä syyistä kieltäytyä vastaanottamasta kyseistä työtä. Asiakkaan oikeusturvan vuoksi lakiesitykseen pitää selvemmin kirjata, miten pätevä syy työstä kieltäytymiseen todennetaan.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esitys on kannatettava, ei muuta lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ehdotetut muutokset seuraamusjärjestelmään ovat kannatettavia. Seuraamusten lieventäminen helpottaa paitsi asiakkaiden tilannetta ja huolta työttömyysetuuden katkaisusta, mutta myös asiakkaan ja viranomaisen välistä yhteistyötä. Kuitenkin samalla pysyisi työttömyysetuuksien vastikkeellisuus, vaikka seuraamuksia lievennettäisiin. Espoo näkee, että nämä muutokset parantavat asiakkaan ja viranomaisen välisen luottamuksen rakentumista ja edesauttaa sitä, että asiakas ensisijaisesti miettisi miten työllistyisi, sen sijaan että keskittyisi miettimään seuraamusjärjestelmää.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa, tekniluonteisia muutoksia.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa, tekniluonteisia muutoksia.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Espoo näkee hyvänä, että muutokset tulisivat voimaan 2.5.2022. Tämä antaa aikaa sopeutua tulevaan muutokseen. Espoo tosin pitää riskinä, että muutosten edellyttämät tekniset järjestelmämuutokset eivät ole valmiita 2.5.2022. Espoo esittää, että teknisten järjestelmien muutostöihin varataan riittävästi resursseja ja varmistetaan näiden toimivuus 2.5.2022.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

Espoo katsoo, että rahoitusperiaatteen toteutuminen on suuri riski asiakkaan perusoikeuksien näkökulmasta. Pohjoismaisen työnhaun malli edellyttää lisäystä niin henkilöstö- kuin muihin resursseihin. Espoo katsoo, että Tähän mennessä esitetyt resurssilisäykset eivät ole riittävät eivätkä tosiasiallisesti mahdollista velvoitteista suoriutumista ja asiakkaan oikeusturva vaarantuu. Espoo edellyttää, että niin henkilöstö- kuin muut resurssit tarkistetaan tulevan mallin tosiasiallisen työkuorman ja tilatarpeen lisäyksen mukaisesti.

Muuta lausuttavaa?

Lakiehdotuksessa useampi kohta edellyttää muutoksia teknisiin järjestelmiin ja lakiehdotuksessa viitataan suoraan vielä keskeneräiseen Työmarkkinatoriin. On ensiarvoisen tärkeää, että tarvittavat muutokset teknisiin järjestelmiin esim. työnhakuvelvoitteen seurantaan, muistutuskäytäntöä, haastatteluiden seurantaan ja merkintää ja uudistettua työnhakijan palvelutarvearviointia varten ovat valmiina pohjoismaisen työnhaun mallin voimaan tullessa 2.5.2022.

On hyvä, että lakiehdotuksessakin on otettu kantaa teknisten järjestelmien muutoksiin ja nostettu muutosten tarve esiin. Espoo esittää kuitenkin huolensa järjestelmien käyttöönoton mahdollisuuksista lain voimaan tullessa.

Kunnilla ei ole mahdollisuutta kompensoida valtion järjestelmäongelmia omilla ratkaisuilla, johtuen ns. rinnakkaisjärjestelmien kiellolla. Näin ollen kuntakokeilut ovat täysin valtion tietojärjestelmien varassa, ilman tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa niihin tehtävien muutosten aikatauluun, laatuun ja toiminnallisuuksiin. Espoo edellyttää varmistusta siitä, että lain vaatimat toimet ja muutokset pystytään tekemään teknisissä järjestelmissä ennen mallin käyttöönottoa. Espoo edellyttää, että kuntakokeilut otetaan mukaan ja huomioidaan teknisten järjestelmien kehittämisessä nykyistä huomattavasti laajemmin.

Sipilä Hilla-Maaria

Espoon kaupunki - Työllisyyspalvelujen päällikkö Hilla-Maaria Sipilä